14.11.2022
Miller Teija

Finanssiala ry

HE 111/2022 vp

Talousvaliokunnalle

Hallituksen esitys kuluttajien yhteisten etujen suojaamiseksi nostettavia edustajakanteita koskevan direktiivin täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

- Kanteiden ulkopuolinen rahoitus tulisi kieltää
- Neuvotteluvelvollisuus tulisi koskea myös oikeutettuina yksikköinä toimivia järjestöjä.

1 Kanteiden ulkopuolinen rahoitus on monella tapaa ongelmallinen

Direktiivin täytäntöönpanossa tulee käyttää jäsenvaltioille suotua mahdollisuutta rajoittaa kanteiden tai niitä ajavien kuluttajajärjestöjen ulkopuolista rahoitusta.

Riitarahoitusmahdollisuus voi olla riski sekä kantajalle että vastaajalle. Suuret korvausvaatimukset voivat luoda kannustimen väärinkäytöksille ja perusteettomille korvauskanteille; kanteita nostetaan rahoittajan aloitteesta hyötymistarkoituksessa siten, että suurimman hyödyn saaja on rahoittaja itse eivätkä vahinkoa kärsineet kuluttajat.

Toiseksi ongelmaksi on tunnistettu mahdolliset *eturistiriidat* kantajan ja rahoittajan välillä. Esimerkiksi sovintosopimus kesken prosessin saattaa olla enemmän rahoittajan, kuin kantajan ja kuluttajakollektiivin etu.

Sovintosopimuksen myötä rahoittaja saa sijoituksensa tuoton nopeammin ja varmemmin, kun kantaja tai ryhmäkanteessa ryhmän jäsenet olisivat voineet saada pienemmän korvauksen kuin mitä olisivat saaneet, jos asia olisi käsitelty loppuun tuomioistuimessa.

Eturistiriitoja voi syntyä myös kantajan ja asiamiehensä välille: asianajaja saa palkkionsa yleensä rahoittajalta eikä päämieheltään. Tällöin saattaa syntyä *epävarmuus siitä, kuka varsinainen päämies tosiasiallisesti on*. Kantajan kannalta keskeinen riski on, että rahoittajien tuotto-osuudet ja kantajalta rahoituksesta mahdollisesti perittävät maksut kasvavat. Vastaajalle puolestaan riskinä ovat tilanteet, joissa vastaaja voittaa jutun, mutta hävinnyt kantaja ei maksakaan vastaajan kuluja. Vastaaja ei voi vaatia oikeudenkäyntikuluja suoraan oikeudenkäynnin ulkopuoliselta rahoittajalta, joka ei ole oikeudenkäynnin osapuoli, ellei siitä erikseen säädetä, ja kantaja voi olla maksukyvytön.

Ehdotetussa muodossaan sääntely mahdollistaa kanteiden nostamisen hyötymis- ja vahingoittamistarkoituksessa. Riskinä on, että kuluttajien sijaan asiasta hyötyvät eniten kanteiden rahoittajat. Lisäksi esitetty sääntely mahdollistaa kanteiden rahoittajien vaikuttamisen kannetta ajavan oikeudellisen yksikön tekemiin päätöksiin.

Mikäli ulkopuolisen rahoituksen kielto ei ole mahdollinen FA ehdottaa sääntelyn tasapainon vuoksi, sekä väärin perustein nostettavien kanteiden pidäkkeeksi säädettäväksi erikseen (Ryhmäkannelaki 17 § uusi 3 momentti) siitä, että kanteen voittanut vastaaja voi vaatia oikeudenkäyntikulujaan suoraan rahoittajalta.

> 3. Laki ryhmäkannelain muuttamisesta
>
> *(voimassaoleva)*
>
> 17 § Oikeudenkäyntikulut
>
> Oikeudenkäyntikuluista on voimassa, mitä oikeudenkäymiskaaren 21 luvussa säädetään.
>
> Ryhmän jäsen ei vastaa oikeudenkäyntikuluista. Ryhmän jäsen on kuitenkin velvollinen korvaamaan vastaajalle oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 5 §:ssä tarkoitetulla menettelyllä aiheuttamansa kustannukset.
>
> Jos ryhmän jäsenen vaatimus on erotettu käsiteltäväksi erikseen omana asianaan, hän on asianosaisena vastuussa erottamisen jälkeen syntyneistä oikeudenkäyntikuluista
>
> (*Uusi 4 mom*)
>
> ***Vastaaja voi vaatia oikeudenkäyntikuluja suoraan oikeudenkäynnin ulkopuoliselta rahoittajalta.***

Samaan tavoitteeseen voitaisiin vaihtoehtoisesti päästä myös siten, että laissa todettaisiin, etteivät ryhmä ja rahoittaja saa tehdä sellaista rahoitussopimusta, jossa kanteen rahoittaja saa kanteen menestyessä merkittävän osan oikeudenkäynnin kautta saadusta taloudellisesta hyödystä.

2 Neuvotteluvelvollisuuden tulisi koskea myös järjestöjä

FA kannattaa direktiivin mahdollistamaa neuvotteluvelvollisuutta myös oikeutetuille yksiköille viranomaisten tapaan ennen kieltokanteen nostamista. Neuvotteluvelvoite antaisi elinkeinonharjoittajalle mahdollisuuden korjata toimintaansa sekä vähentäisi turhia ja raskaita prosesseja. Menettelysäännösten eroaminen toisistaan sen mukaan, toimiiko kantajana viranomainen vaiko oikeutettu yksikkö, ei ole perusteltua.

FINANSSIALA

Hannu Ijäs

Lainsäädäntöjohtaja